

Navzkrižna skladnost in spremembe v letu 2018

Ozaveščenost in poznavanje pravil pozitivno vplivata na delovanje in odločitve kmetov.

Anton Jagodic, KGZS
anton.jagodic@kgzs.si

Sistem navzkrižne skladnosti (CC) je v Sloveniji v veljavi od leta 2005. Pravila o navzkrižni skladnosti so predpisane zahteve ravnanja in standardi za ohranjanje dobrega kmetijskega in okoljskega stanja zemljišč ter predstavljajo minimalne zahteve s področij okolja, podnebnih sprememb, dobrega kmetijskega stanja zemljišč, javnega zdravja, zdravja živali in rastlin ter dobrobiti živali. Ta pravila v obliki seznama so v prilogi 1, ki je sestavni del uredbe Uredbe o navzkrižni skladnosti, njihova kršitev pa pomeni znižanje ali odvzem plačil iz ukrepov SKP. Potrebno je vedeti, da se za določitev višje ali nižje stopnje kršitve pri pregledih na kraju samem; pri zahtevah, pri katerih je določena samo ena vrednost zmanjšanja plačil, in sicer »srednja stopnja kršitve«, ki pomeni 3 % znižanje plačil, se uporabi preglednica določanja stopnje kršitve iz malomarnosti*. Posebnost sistema navzkrižne skladnosti je tudi v tem, da vključuje ugotovitve nadzora inšpekcijskih organov, s katerimi si agencija ažurno izmenjuje podatke o ugotovljenih kršitvah. Vsak evro, izgubljen zaradi CC, pomeni izgubo dohodka na kmetiji in prihodka iz EU na ravni države, saj se večji del znižanj plačil upravičencem nakaže nazaj v proračun EU. Znesek uporabljenih zmanjšanj ali izključitev na podlagi navzkrižne skladnosti je bil v letu 2016 321.011,07 evra, ker pa je izpolnjevanje zahtev pogoj tudi za druga plačila (KOPOP, EK ...), je skupni znesek zmanjšanj/izključitev v zvezi z navzkrižno skladnostjo še večji. Zelo težko se razume igranje igre na srečo, tako da se ene kršitve na kmetijah kar naprej ponavljajo in da se za pomoč pri izogibanju drugih kršitev ne uporablja svetovanja javne kmetijske svetovalne službe, ki to delo opravi brezplačno za kmeta. Svetujemo redno rabo *Priročnika za izvajanje zahtev navzkrižne skladnosti za kmetijska gospodarstva*, ki je objavljen na spletnih straneh KGZS. Tako sami zlahka večkrat temeljito preučite svoja ravnanja in preverite izvajanje zahtev, ki so relevantne za vašo kmetijo. Praksa doma in v drugih evropskih državah je pokazala, da kmetje, ki bolje razumejo postavljena pravila, praviloma v večji meri izpolnjujejo skladnost z zahtevami standardov in posledično manj tvegajo ali pa tvegajo preudarnije. Tudi zato lahko trdimo, da ozaveščenost in poznavanje pravil pozitivno vplivata na delovanje in odločitve kmetov.

Letošnje spremembe

V letošnji uredbi so spremenili:

- Dodan je enkratni odpustek pri kršitvi določenih zahtev iz PZR 2 in PZR 3, če nevzdrževana površina ne presega 10 arov in hkrati ta ne predstavlja več kot 20 % površin vsega kmetijskega gospodarstva v zadevnem območju NATURA 2000: »Kadar je na podlagi meritev iz kontrolnega zapisnika prvič v obdobju do leta 2020 ugotovljeno, da je nevzdrževana površina, ki je na območju NATURA 2000, na kmetijskem gospodarstvu manjša od ali enaka 0,1 ha, kar ne pomeni več kot 20 % zadevne površine kmetijskega gospodarstva, in gre za kršitev zahtev 29. in 30. PZR 2: OHRANJANJE PROSTO ŽIVEČIH PTIC (v nadaljnjem besedilu: PZR 2) ter zahteve 32. PZR 3: OHRANJANJE NARAVNIH HABITATOV TER PROSTO ŽIVEČIH ŽIVALSKIH IN RASTLINSKIH VRST (v nadaljnjem besedilu: PZR 3) iz priloge 1 te uredbe, se zavezancu upravna kazen ne izreče. V naslednjih letih se mu za istovrstne kršitve zahtev 29. in

30. PZR 2 ter zahteve 32. PZR 3 izreče upravna kazen v skladu s preglednico določanja stopnje kršitve iz malomarnosti.

- Posodobljena je zahteva v PZR 1, ker se je spremenila Uredba o varstvu voda pred onesnaževanjem voda z nitrati iz kmetijskih virov. Dodatno nosilci kmetijskih gospodarstev pri izvajanju zahtev iz PRZ1 upoštevajo določbe iz predpisa, ki ureja varstvo voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov. Določbe, ki niso opisane v zahtevah iz PZR 1, niso predmet kontrole navzkrižne skladnosti. Ne glede na to opozarjamo, da je celotna vsebina uredbe zavezujoča in jo nadzirajo pristojne inšpekcijske službe.
- Prilagojena je zahteva 23 glede na pripombe Komisije, tako da se zdaj besedilo smernic za izvajanje glasi: Za zagotavljanje ustrezne zaloge ogljika v tleh in preprečevanje erozije se zagotavlja pokritost tal z rastlinami, strniščem ali zastirko v vegetacijskem obdobju, razen v času med oranjem in vznikom posevka. V zimskem obdobju so kmetijske površine pokrite s strnišči, z zastirko ali so puščene nepreorane. Zimsko oranje se izvaja po potrebi in v skladu z dobro kmetijsko prakso.
- Prilagojen je zapis in izvedba zahteve 35 stanju na terenu, saj v naravi ni mogoče zagotoviti popolne odstranitve invazivnih rastlin s kmetijskih površin. Mnenje stroke je, da je na ravni kmetije bistveno, da kmet zagotovi obvladovanje tujerodnih invazivnih rastlin iz Seznama, kar pomeni, da z ukrepi uspešno preprečuje njihovo širjenje. Uvedena je mala kršitev (enkratni odpustek) za površine, porasle s temi invazivnimi rastlinami, kjer se ne izvajajo ukrepi za omejitev širjenja slednjih. Kmetje morajo na celotnem kmetijskem gospodarstvu izvajati ukrepe za omejitev širjenja tujerodnih vrst z invazivnim potencialom. Ti ukrepi vključujejo odstranjevanje s puljenjem, košnjo, pašo, preoravanjem ali druge načine za preprečevanje njihovega širjenja. Seznam tujerodnih vrst z invazivnim potencialom, na katere se zahteva nanaša: rudbekija/deljenolistna rudbekija, kanadska zlata rozga, orjaška zlata rozga, enoletna suholetnica in ambrozija/pelinolistna žvrklja. V kratkem bo izdana brošura z naslovom »Invazivne rastline in kmetijstvo«, ki dopolnjuje dosedanjo brošuro s to tematiko iz leta 2016 (Invazivne rastline v kmetijski krajini; najdete na povezavi: <https://www.program-podezelja.si/sl/knjiznica/101-invazivne-rastline-v-kmetijski-krajini/file>). Poudarek je na ukrepih za preprečevanje širjenja in ukrepih za zatiranje glede na posamezno invazivno rastlino iz seznama ter aktivni vlogi kmetov pri obvladovanju invazivnih rastlin.
- Popravek v izračunu površine boksov v zahtevi 120**.

Anton Jagodic, KGZS, Masa Kerstein, ARSKTRP

**Zahteva 120 se je takole spremenila:

<i>Stara zahteva</i>	<i>Nova zahteva</i>
<i>120. Zagotovljena je najmanjša predpisana neovirana talna površina za mladice po osemenitvi in svinje v skupini.</i>	<i>120. Zagotovljena je najmanjša predpisana neovirana talna površina za mladice po osemenitvi in svinje v skupini:</i>
<i>2-5 živali v skupini</i>	<i>2-5 živali v skupini:</i>
<i>1,804 m² / mladico</i>	<i>1,80 m²/mladico</i>
<i>2,475 m² / svinjo</i>	<i>2,48 m²/svinjo</i>
<i>6-39 živali v skupini:</i>	<i>6-39 živali v skupini:</i>

1,64 m ² /mladico	1,64 m ² /mladico
2,25 m ² /svinjjo	2,25 m ² /svinjjo
40 živali in več v skupini	40 živali in več v skupini:
1,47 m ² /mladico	1,48 m ² /mladico
2,22 m ² /svinjjo	2,03 m ² /svinjjo

***Preglednica določanja stopnje kršitve iz malomarnosti**

Preglednica določanja stopnje kršitve iz malomarnosti

Namernost	Obseg	Resnost	Stalnost	Odstotek zmanjšanja	Odstotek zmanjšanja za prvo, drugo in tretjo ponovitev
nenamerno/malomarnost	vpliv kršitve le na KMG	neskladnost iz sistema zgodnjega opozarjanja	popravljiva	opozorilo*	Za iste kršitve, ki se ponovijo prvič, drugič ali tretjič, se uporabi prejšnji odstotek zmanjšanja plačil in se pomnoži s tri. Pri tem se ne upoštevajo obseg, resnost in stalnost iz te preglednice. Če odstotek zmanjšanja plačil po množenju s tri doseže ali preseže 15 %, se zmanjšanje plačil zniža na 15 %
			popravljiva	1 %	
		malo	popravljiva	1 %	
			trajna	3 %	
		srednje	popravljiva	3 %	
			trajna	3 %	
	veliko	popravljiva	3 %		
		trajna	5 %		
	vpliv kršitve tudi zunaj KMG	malo	popravljiva	1 %	
			trajna	3 %	
		srednje	popravljiva	3 %	
			trajna	5 %	
		veliko	popravljiva	5 %	
			trajna	5 %	

* Opozorilo se uporablja za kršitve, ki bistveno ne vplivajo na okolje in zdravje ljudi, živali ali rastlin in zaradi njih niso oziroma ne bodo nastale škodljive posledice ter se dajo odpraviti na kraju samem ali v razumno kratkem roku ter so ugotovljene ob pregledu na kraju samem ali administrativni kontroli Agencije. Če zavezanec ne odpravi kršitve na kraju samem, ima po prejetju pisnega opozorila čas 15 dni za pošiljanje dokazila o odpravi neskladnosti iz sistema zgodnjega opozarjanja.